

א א מ"י ס"ח מלכות
לולב סוכה א סוכה
עשין מד מוש"ע א"ח
ס"י תרמ"ט ס"ק א :

ב ב מ"י וסמ"ט
מוש"ע א"ח ס"י
תרמ"ט ס"ק א :

ג ג מ"י וסמ"ט
מוש"ע א"ח ס"י תרמ"ט
ס"ק א :

ד ד מ"י ס"ח סוכה ג
סמ"ט מוש"ע א"ח
ס"י תרמ"ט ס"ק א :

ה ה מ"י ס"ח סוכה פ
סמ"ט מוש"ע א"ח
ס"י תרמ"ט ס"ק א ג :

לולב יבש פסול . ומפרש בגמרא משום דליתקש לולב לאתרוג
דכתיב ביה הדר ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב
(שמות טו) זה אלי ואנוהו דלין ואנוהו אלא לכתחלה ולא מיפסל בהכי
כדמוכח פ"ק (נשיל דף י"א) דלמרי רבנן לולב מזה לאנדו משום שנא'
זה אלי ואנוהו לא אנדו כשר והאי
יבש דהכא אין לפרש כמו יבש הפרק
אין מעמידין (פ"ו דף כ"ט) דתנן
הצרננים של נכרים יבשים מותרים
ומפרש בגמ' יבשים לאחר שנים עשר
חדש דהא אמרינן לקמן (דף נ"ג) גבי
הדם יבש יבשו רוב עליו ונשתייר
שם שלשה כדי עליו לחין כשירין
אלמלא אין היבשות תלוי בשנים עשר
חדש אלא יש לומר יבשות דהכא כמו
יבשות און כבור דתנן בפרק על אלו
ומין (בסוכות דף ל"ז) רבי יוסי בן
המסולס אומר יבשה עד שיהא
נפרכת בצפורן :

נקטם ראש . לכאורה מיידי בשני
עלין האמנטיים הוולאין
מראש השדרה אבל קשיא דבגמרא
(דף נ"ג) קאמר רבי יואשע בן לוי
ניטלה התימות פסול וכן אותן העלין
האמנטיים והא אפילו בנקטם ראשו
פסול כל שכן נטלו לגמרי ונריך לומר
דנקטם ראשו מיידי ברוכ העלין
העלונים אי נמי אצטרך ליה לרבי
יואשע בן לוי לאמשיטין ניטלה דסלקא
דעניה דחשיב הדר ספי מקטס אי
נמי ניטלה אחת מן התימות דנקטם
לא מיפסלה אלא נקטמו שתייה :

נפרצו עליו . ברוכ עלין איירי דכתיב בחספתא (פ"ג ופי'
בקונטרס שנפרצו מן השדרה שלו ואין מחוברין אלא
על ידי אגודה משמע שרובה לומר שנחלשו לגמרי מן השדרה ולא
משמע בן בגמ' דלמרינן נפרצו דעביד כי חופיא והעלין שנחלשו
מן השדרה הוי מיקרו כדלמרינן בגמרא (דף ל"ז) אמר רבה לא
(א"ל) איניס תליבא כדאשענא דמשתיירי הוי והוי תליבא כלומר
אם ארוך הוא יותר מדאי מן הערבה וכל לקצן מתחת לא יקצן
בעורו כדלמרינן דמשתיירי עלי הלולב כשנחלש מן השדרה על ידי
הקליפה ומן האוין עשין חופיא כדלמרינן כהנחל קמא (ב"ק דף ט"ו)
האי מאן דגול תליבא מהבירה ועבדינהו הוי קני מטיקרא לוליבא
והשתא הוי הוי ועבדינהו חופיא קני מטיקרא הוי והשתא חופיא והייט
שחלק כל עלה ועלה לנשים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד
וחלק אחס שכן דרך לעשות חופיא : **קפסין** ומי לא שניא ד"ס ראשון ו"ס
הא אמרינן לקמן (דף ל"ז) ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דבי"ט שני
כשר כדלמרינן לקמן (דף ל"ז) בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ונפיק
ביה ומקי מתני' ב"ס ראשון ואי דייק מדקתני גזול ולא קתני שחול הא לקמן
בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי אכל הכא (א) לא
אסיק אדעתיה וחי משום דקתני גזול דומיא דב"ס הכי נמי גבי נקב
קתני עלתה חזויה על רובו דמפסיל אף ב"ס שני משום הדר
ומיאה בירושלמי משמע קלת דמשום חזויה לא מיפסיל אלא ב"ס ראשון
דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלא ב"ס ראשון בלבד תמן אמרינן רובו מדר אחד חוטמו כרובו
והייט במתקן אחד דלמרינן לקמן (דף ל"ז) גבי חזויה ומיאה וחי
יוס ראשון דווקא על כרחי הדר הוא ולא מיפסיל אלא משום דחשיב
כחשיב כחשיב דגזול ב"ס ראשון ומשכיר ב"ס שני אי נמי ברישא
דמשנה שייך לדקדק מדתני סתם ולא מפליג
אבל סולא אחריתי אידי דלא מפליג ברישא לא מפליג בסופא ושונה
דבריו סתם אף על פי שיש לחלק :

בעיני הדר וליכא . משמע דפשיטא ליה דבעיני הדר לשלוח יומי
ולכס משלכס לא מיתוקס אלא ב"ס ראשון וכן ולקחתם דממעטין
מיניה חסר דבעיני לקיחה תמה לא מיפסיל אלא ב"ס ראשון כדלמרינן
לקמן בפירקא (דף ל"ז) ר' חנינא מטביל ביה ב"ס שני ונפיק
ביה ודמיה מאי שניא זה מה הא סולא כהדי כתיב בחד קרא
ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וחי משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ביום ראשון עליה קיימי אבל הדר בתריה כתיב אחרי
קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף נ"ז)
ולקמן בפירקין (דף ל"ז) דלדעבא מינין שבלולב מעבדין אז את זה
דבעיני לקיחה תמה ובשילתי פירקין (דף מא) ובריש לולב וערבה
(לקמן ד' מג) דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שיהא לקיחה
לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רבי ישמעאל (מנחות דף ס"ט)
ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם ואם כן בשאר הימים
תסבין זמין אחד ובלקיחה לא אחד בשביל כולל נקב נראה
דהיינו טעמא משום דיוס ראשון דלורייתא בגזולין ושאר יומי
דרבנן זכר למקדש כדליתא בריש לולב וערבה (לקמן דף מ"ז)
בשילב בעיקר הלוקיחה כגון ד' מינין ולקחה לכל אחד תמן
בשאר יומי כעין דלורייתא וכן כהדר משום הדר מזה אבל
בחסר ובשאר לא תמן ובגזול פלוגתא דשמעתין דרבי יוחנן
סבר דתמן משום מזה הבאה בעצירה ושמואל סבר דלא
תמן דמתוך שיואל בשאל יואל נמי בגזול :

ועל שנים ספק בידם למחות ולא מיהו ועל
שפוסקים צדקה ברבים ואינן נותנין אמר
רב בשביל *ארבעה דברים נכסי בעלי בתים
יוצאין לממון על כובשי שבר שכיר ועל
עושי שכר שכיר ועל שפורקין עול מעל
צוואתה ונותנין על חבריהן ועל נשות הרוח
וגמות הרוח כנגד כולל אבל בעניים כתיב
ועניים יירשו ארץ והתענו על רוב שלום :

הדרן עלך הישן
לולב סגול . לולב קף של תמרים
והדר תני הדם וערבה
באפי נפשייהו : גזול . פסול ולקחתם
לכם כתיב משלכס : יבש . דבעיני
מזה מהוורת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו : על אשירא . אין שערבין
אורז פ"ו ובגמרא מפרש טעמא : ושל
פיר סנדנס . משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים י"ג) ואח כל שללה
תקצין ולולב בעי שיעור ד' טפחים
כדלקמן (דף נ"ג) וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעור קיים דכשרוף דמי :

נקטם ראשו . פסול דלא הוי הדר :
נפרצו עליו . משדרה ואינם מחוברין
אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א לא הדר הוא : נפרצו
עליו . מחוברין הן בשדרה אלא
ויקרא למעלה הן נפרצין לכהן ולכהן כענפי
אין : יאגדו מלמעלה . אם נפרצו
עליו יאגדו סיוה עלין עם השדרה
כשאר לולבין : איני סר ככרול . מפרש
בגמרא איני דקלים : כשרוס . לולבין
שלהן ואע"פ שעלין שלהן קטנים
מאד ואין עלין עם ארכה של שדרה : כדי
לנפנע צו . מפרש בגמרא שלשה
טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדם
וספח יותר כדי לנפנע דבעיני נעטם
כדלקמן (דף ל"ז) מעלה ומוריד מולך
ומביא לעצור רוחות רעות ועללים רעים :
ג' קפסין וספי . פסול : לא שניא
ב"ס ראשון . דחויבא מדלורייתא : לא שניא
ב"ס שני . דליתיה בגמילת לולב אלא
מדרכבן דביום הראשון כתיב : כשנפלא
יבש . פסול דדרבנן נמי כיון דמטא
הוא משום זכר למקדש בעיני הדור
מזה : אפאי לא . מהיכא חייבי
למיפסיליה : שנאמר

הדרן עלך הישן
לולב *הגזול יהיבש פסול *ישל אשירה
וישל עיר הנדחת פסול *נקטם
ראשו נפרצו עליו פסול נפרצו עליו כשר
*רבי יהודה אומר יאגדו מלמעלה ציני
הר הברזל כשירות *לולב שיש בו שלשה
טפחים כדי לנפנע בו כשר : גמ' *קא פסיק
ורמי לא שניא ביום ראשון ולא שניא ביום
טוב שני בשלמא יבש הדר בעיני וליכא
אלא גזול בשלמא יום טוב ראשון דכתיב
*משלכס אלא ביום טוב שני אמאי
לא איר יורחן משום רבי שמעון בן יוחי
משום

בגמרא איני דקלים : כשרוס . לולבין
שלהן ואע"פ שעלין שלהן קטנים
מאד ואין עלין עם ארכה של שדרה : כדי
לנפנע צו . מפרש בגמרא שלשה
טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדם
וספח יותר כדי לנפנע דבעיני נעטם
כדלקמן (דף ל"ז) מעלה ומוריד מולך
ומביא לעצור רוחות רעות ועללים רעים :
ג' קפסין וספי . פסול : לא שניא
ב"ס ראשון . דחויבא מדלורייתא : לא שניא
ב"ס שני . דליתיה בגמילת לולב אלא
מדרכבן דביום הראשון כתיב : כשנפלא
יבש . פסול דדרבנן נמי כיון דמטא
הוא משום זכר למקדש בעיני הדור
מזה : אפאי לא . מהיכא חייבי
למיפסיליה : שנאמר

והשתא הוי הוי ועבדינהו חופיא קני מטיקרא הוי והשתא חופיא והייט
שחלק כל עלה ועלה לנשים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד
וחלק אחס שכן דרך לעשות חופיא : **קפסין** ומי לא שניא ד"ס ראשון ו"ס
הא אמרינן לקמן (דף ל"ז) ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דבי"ט שני
כשר כדלמרינן לקמן (דף ל"ז) בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ונפיק
ביה ומקי מתני' ב"ס ראשון ואי דייק מדקתני גזול ולא קתני שחול הא לקמן
בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי אכל הכא (א) לא
אסיק אדעתיה וחי משום דקתני גזול דומיא דב"ס הכי נמי גבי נקב
קתני עלתה חזויה על רובו דמפסיל אף ב"ס שני משום הדר
ומיאה בירושלמי משמע קלת דמשום חזויה לא מיפסיל אלא ב"ס ראשון
דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלא ב"ס ראשון בלבד תמן אמרינן רובו מדר אחד חוטמו כרובו
והייט במתקן אחד דלמרינן לקמן (דף ל"ז) גבי חזויה ומיאה וחי
יוס ראשון דווקא על כרחי הדר הוא ולא מיפסיל אלא משום דחשיב
כחשיב כחשיב דגזול ב"ס ראשון ומשכיר ב"ס שני אי נמי ברישא
דמשנה שייך לדקדק מדתני סתם ולא מפליג
אבל סולא אחריתי אידי דלא מפליג ברישא לא מפליג בסופא ושונה
דבריו סתם אף על פי שיש לחלק :

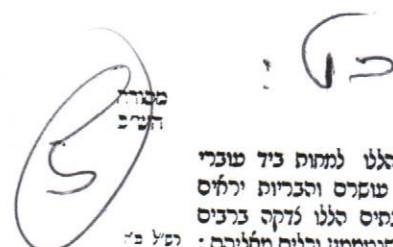
בעיני הדר וליכא . משמע דפשיטא ליה דבעיני הדר לשלוח יומי
ולכס משלכס לא מיתוקס אלא ב"ס ראשון וכן ולקחתם דממעטין
מיניה חסר דבעיני לקיחה תמה לא מיפסיל אלא ב"ס ראשון כדלמרינן
לקמן בפירקא (דף ל"ז) ר' חנינא מטביל ביה ב"ס שני ונפיק
ביה ודמיה מאי שניא זה מה הא סולא כהדי כתיב בחד קרא
ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וחי משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ביום ראשון עליה קיימי אבל הדר בתריה כתיב אחרי
קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף נ"ז)
ולקמן בפירקין (דף ל"ז) דלדעבא מינין שבלולב מעבדין אז את זה
דבעיני לקיחה תמה ובשילתי פירקין (דף מא) ובריש לולב וערבה
(לקמן ד' מג) דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שיהא לקיחה
לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רבי ישמעאל (מנחות דף ס"ט)
ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם ואם כן בשאר הימים
תסבין זמין אחד ובלקיחה לא אחד בשביל כולל נקב נראה
דהיינו טעמא משום דיוס ראשון דלורייתא בגזולין ושאר יומי
דרבנן זכר למקדש כדליתא בריש לולב וערבה (לקמן דף מ"ז)
בשילב בעיקר הלוקיחה כגון ד' מינין ולקחה לכל אחד תמן
בשאר יומי כעין דלורייתא וכן כהדר משום הדר מזה אבל
בחסר ובשאר לא תמן ובגזול פלוגתא דשמעתין דרבי יוחנן
סבר דתמן משום מזה הבאה בעצירה ושמואל סבר דלא
תמן דמתוך שיואל בשאל יואל נמי בגזול :

[צ"ל ל"ז]

רבינו חננאל
ועל סגריא ברחם נסה .
ועל קוציצי אילנות
סוכות . ועל ד' דברים
ספון בעלי בתים יורד
לשפין על עושי
שכר שכיר . ועל כובש
שכר שכיר . ועל פורק
עול כפואר ונתנו
בצואר תבירה תסת
הרוח כנגד כולל
ושפוטין הן :

הדרן עלך הישן
לולב הגזול והיבש
ב"י ואוקימונא
היבש משום דבעיני
הדר וליכא . גזול נמי
ביום ראשון כתיב לכם
והוא לאו שלכם . ובשאר
הימים נמי לפני ראש
(*) דהא אינו שלכם .

(*) הדר תמה דלא
בי"ט שני לא נמי לכם
רק כסעם משום מזה
סלחא בעצירה ואולי
דליתא ק"מ נל כהלך
ו"ע .

מסכת
הדרה

פסל ב"

(גמ' דף
ל"ז)

(פ"ק דף
ל"ז)

(לקמן דף
ל"ז)

(לקמן דף
ל"ז)

(לשיל דף
ל"ז)

הדר

הב"

(ה) דף

קפסין

וב"י דף

עשין דף

מנחות